תָּנָא בברייתא, כאשר הוּקְפְלוּ רוֹב הַמַּקְצוֹעוֹת, שאר התאנים שנשארו בשדות ובאילנות מוּתָּרוֹת מִשּׁוּם גֵּזֶל, כיון שאין דעת הבעלים ללקטן עוד והתייאשו מהן, וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, כיון שזוכה בהן מן ההפקר, ודרשינן במעשרות (דברים יד כט) 'וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ', כלומר, שכיון שלא קיבלו נחלה בארץ הרי הם מקבלים תרומות ומעשרות, וממעטים מזה "יצא הפקר שיש ללוי בו חלק ונחלה עמך" שיכול לזכות בזה כמו הישראל, ומזה לא חייבה התורה ליתן תרומה ומעשר.

הגמרא מביאה מעשה השייך לענין זה:

רַבִּי וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אִיקְּלָעוּ לְהֶהוּא אַתְרָא – הגיעו למקום פלוני בִּזְמַן שֶׁהוּקְפְלוּ רוֹב הַמַּקְצוֹעוֹת, רַבִּי הֲוָה קָאָכֵיל מן התאנים שנותרו בשדות, ואילו רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה לֹא אָכֵיל. אָתָא מָרְחוֹן – בא בעל התאנים, אָמַר לְהוּ, אַמַּאי לֹא אָכְלִי רַבָּנָן – מדוע אינכם אוכלים, והרי הוּקְפְלוּ רוֹב הַמַּקְצוֹעוֹת הוּא, והפירות הפקר לכל. מספרת הגמרא, וְאַהּ עַל פִּי כֵּן – אף לאחר שאמר להם כן לֹא אָכֵיל רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה, אף על פי שנראה מדברי הבעלים שהרשה להם לאכול, כיון שקָסָבַר רבי יוסי בר רבי יהודה שמִּשּׁוּם סֲנִיוּת מִילְתָא הוּא דְּקָאָמַר הָדֵין גַּבְרָא – משום רוע לב אמר אדם זה כן, וכוונתו לומר הרי אתם רבנן התרתם את הפירות לעצמכם, שאמרתם שכאשר הוקפלו רוב המקצועות מותרות התאנים משום גזל, ומדוע אינכם אוכלים, ולא היתה כוונתו שיאכלו, ובאמת לא הפקיר הפירות.

הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין זה:

רַבִּי חָמָא בַּר רַבִּי חֲנִינָא אִיקְּלַע לְהֶהוּא אַתְרָא – הגיע למקום פלוני בִּזְמַן שֶׁהוּקְפְלוּ רוֹב הַמַּקְצוֹעוֹת, הֲוָה קָאָכֵיל מהתאנים שנשארו בשדות, יָהֵיב לְשַׁמָּעָיָה – נתן אף לשמשו שיאכל ולֹא אָכֵיל. אָמַר לֵיהּ רבי חמא לשמש אֲכוֹל, ואינך צריך לחשוש לכלום, שכְּבָר אָמַר לִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם אֲבִיו [רבי יוסי], הוּקְפְלוּ רוֹב הַמַּקְצוֹעוֹת מוּתָּרוֹת מִשּׁוּם גֵּזֶל וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר.

הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין זה:

מעשה בְּרַבִּי טַרְפוֹן דַּאֲשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוּוּ גַּבְרָא בִּזְמַן שֶׁהוּקְפְלוּ הַמַּקְצוֹעוֹת דְּקָאָכֵיל – שמצאו אדם אחד בשעה שהיה אוכל תאנים בשדהו של אותו אדם בזמן שהוקפלו המקצועות, ומשראהו בעל השדה בכך אַחֲתֵיהּ בְּשַׁקָּא – נתנו לתוך שק, וְשַׁקְלֵיהּ וְאַמְטֵיהּ לְמִשְׁדֵּיהּ בְּנַהֲרָא – ולקחו על מנת לזרקו לנהר. אָמַר לוֹ רבי טרפון אוֹי לוֹ לְטַרְפוֹן שֶׁהוֹרְגוֹ, וכיון שׁשָׁמַע הַהוּא גַּבְרָא את מי תפס, שַׁבְקֵיהּ וְעָרַק – עזבו וברח.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל על מעשה זה, כָּל יָמָיו שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק – רבי טרפון, הָיָה מִצְטַעֵר עַל דָּבָר זֶה שאמר לו כן, אָמַר, אוֹי לִי שֶׁנִּשְׁתַּמַּשְׁתִּי בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שמתוך ששמע שרבי טרפון אני, הניחני לנפשי לכבוד התורה.

הגמרא מביאה מאמר בחומרת המשתמש בכתרה של תורה:

וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם במיתה חטופה או משונה. וזה נלמד מכוח קַל וָחוֹמֶר, וּמַה בֶּלְשַׁצַּר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי קֹדֶשׁ של בית המקדש שֶׁכֵּיוָן שנשתמשו בהם נַעֲשׂוּ כְּלֵי חוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיְבִאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ' ומבואר מתוך משמעות הכתוב שכֵּיוָן שֶׁפָּרְצוּם נַעֲשׂוּ חוֹל, שנאמר 'וחיללוה' שלא נשארה בקדושתה, וְאַף על פי כן נענש וְנֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם, דִּכְתִיב 'הֵה בְּלֵילְיָא קְטֵיל בֶּלְאֲשַׁצַּר' – בו בלילה נהרג בלשצר, הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְתָרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא [כתרה של תורה] חַי וְקַיָּים לְעוֹלָם ולא נעשה חול ככלי המקדש, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שדינו להיעקר מן העולם.

הגמרא חוזרת לבאר את המעשה של רבי טרפון:

שואלת הגמרא, וְרַבִּי טַרְפוֹן, כֵּיוָן דְּכִי אָכֵיל דְּהוּקְפְלוּ רוֹב הַמַּקְצוֹעוֹת הֲוָה – מאחר ובשעה שאכל כבר הוקפלו רוב המקצועות, והיה מותר ליקחם ולאכלם, אַמַּאי צַעֲרֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא – מדוע ציערו אותו אדם ורצה לזרקו בנהר. משיבה הגמרא, מִשּׁוּם דְּהַהוּא – משום שאותו אדם הָוֵי גָּנְבֵי לֵיהּ עָנְבֵי כּוּלָּהּ שַׁתָּא – היו גונבים ממנו ענבים במשך כל השנה, וְכֵיוָן דְּאַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי טַרְפוֹן – ומכיון שגילה את רבי טרפון אוכל בשדהו סָבַר הֵינוּ דְּגָנְבָן – היה סבור שזהו שגנב מאתו במשך כל השנה. שואלת הגמרא, אִי הָכִי – אם כן, שבעל השדה חשדו על גניבת הפירות של כל השנה, אַמַּאי צִיַּר נַפְשֵׁיהּ – מדוע היה רבי טרפון מצטער על שנשתמש בכתרה של תורה, והרי לא היה יכול להנצל אלא על ידי כן. בשלמא אם לא היה מקפיד בעל השדה אלא על מה שאכל באותה שעה יש להבין על מה נצטער רבי טרפון, כי תחת אשר השתמש בכתרה של תורה היה עליו לומר לבעל השדה שאין לו לכעוס עליו מאחר שבהיתר אכל, שכבר הוקפלו רוב המקצועות והתאנים הופקרו, ואף אם לא היה שומע לו היה בידו לפייסו בדמים על מה שאכל, שאין זו אלא הוצאה מועטת, אבל לפי המבואר כאן שבעל השדה חשדו על פירות כל השנה מדוע נצטער, והרי לא היתה לו דרך אחרת להשתמט מן הסכנה, ואילו היה חפץ לפייסו בדמים הרי היה צריך לשלם לו על העבנים של כל השנה, ומה מקום היה לו לחייב עצמו בהוצאה גדולה כל כך.

משיבה הגמרא שלפיכך נצטער מִשּׁוּם דְּרַבִּי טַרְפוֹן עָשִׁיר גָּדוֹל הָוֶה וְהָוֶה לֵיהּ לְפַיּוֹסֵי בְּדָמִים – מכיון שהיה עשיר גדול והיה עליו לפייסו ולשלם לו עבור הענבים של כל השנה, ובלבד שלא להשתמש בכתרה של תורה.

הגמרא מביאה ברייתא המסייעת להאמור למעלה:

תַּנְיָא – שנינו בברייתא, נאמר בתורה (דברים ל כ) 'לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בּוֹ' שמשמע לעשות מאהבת הבורא ולא מאהבת עצמו, ומפרש התנא כוונת הכתוב על לימוד התורה, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם, אֶקְרָא בתורה כדי שֶׁיִּקְרְאוּנִי הבריות 'חָכָם' ויהיה כבוד נופל בחלקי, אֶשְׁנֶה פירושי וחידושי התורה, דהיינו תורה שבעל פה, כדי שֶׁיִּקְרְאוּנִי 'רַבִּי' ויתנו לי כסף ומחיה, אֶשָּׂנֵן את התורה לאחרים כדי שֶׁאֶהְיֶה זָקֵן וְאֹשֵׁב בִּישִׁיבָה – שימנו אותי לראש ישיבה, אֶלָּא לְמַד מֵאַהֲבָה – לשם ה' וְסוֹף הַכָּבוֹד לָבֹא. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ז ג) 'קָשְׁרֵם עַל אֶצְבְּעֹתֶיךָ' – שתהיה אחוז ואדוק בהם, 'כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ' – שיהיה הלב משמש כמין לוח לדברי התורה הכתובים על גביו. ומשמעות כל זה שתהיה קשור ודבוק בדברי התורה, ללמוד ולעשות, ולא לשם הנאת עצמך. וְאוֹמֵר הכתוב עוד במקום אחר, (שם ג יז) 'דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם', וְאוֹמֵר עוד כמו כן, 'עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר', וכתובים אלו מסייעים לסיום דברי התנא שסוף הכבוד לבוא.

ממשיכה הברייתא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר עֲשֵׂה דְּבָרִים לְשֵׁם פְּעָלָם – לשם הקדוש ברוך הוא שצווה עליהם לעשותם, וְדַבֵּר בָּהֶם לִשְׁמָם – שיהיה כל הדיבור בדברי תורה לשם התורה על מנת לדעת ולהבין את דבריה, ולא על מנת להתגאות ולקנטר. אַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם – אל תשתמש בתורה כבכתר ועטרה לראשך, כלומר שלא תהיה מטרת לימודך להתגדל ולקבל כבוד, וְאַל תַּעֲשֵׂם קוּרְדוֹם לְחֹתְרוֹת עוֹדֵר בּוֹ – שלא ילמד כדי להתפרנס מן הלימוד, וכאילו התורה משמשת לו ככלי שעודרין בו כדי להצמיח לחם למאכל. וְקַל וָחוֹמֶר, וּמָה בֶּלְשַׁצַּר שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ אֶלָּא בִּכְלֵי קֹדֶשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּלֵי חוֹל נֶעֱקַר מִן הָעוֹלָם, הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְתָרָהּ שֶׁל תּוֹרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ויש שמותר לתלמיד חכם להודיע את מעלתו ואינו בכלל האיסור הנ"ל:

אָמַר רָבָא, שָׁרֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְאוֹדוֹעֵי נַפְשֵׁיהּ בְּאַתְרָא דְּלָא יָדְעִי לֵיהּ – מותר לאדם להודיע את עצמו, שתלמיד חכם הוא, במקום שאין מכירים אותו, כדי שלא יזלזלו בכבודו ויענשו על כך. דִּכְתִיב שאמר לו עובדיה לאליהו (מלכים א יח יב) 'וְעַבְדְּךָ יָרֵא אֶת ה' מִנְּעֻרָיו' – שכיון שהיה מסופק אם אליהו מכירו היה מותר לגלות לו שהוא ירא ה'.

הגמרא מקשה לפי דברי רבא על המעשה ברבי טרפון שהובא למעלה:

אֶלָּא אם מותר להודיע עצמו במקום שאין מכירים אותו, קַשְׁיָא

המשך בעמוד לד

דְּרַבִּי טַרְפוֹן מדוע הצטער על שהודיע עצמו, הרי לא הכיר אותו בעל השדה והיה מותר לרבי טרפון להודיעו כדי שלא ייענש בעל השדה עליו. מתרצת הגמרא שאין להקשות מר' טרפון כיון דְּעָשִׁיר גָּדוֹל הָיָה וְהָוֶה לֵיהּ לְפַיְיסֵיהּ בְּדָמִים – שכיון שהיה עשיר גדול, היה לו לפייס את בעל השדה בדמים וזה היה מניחו לנפשו ולא היה נענש עליו, ואם כן לא הוצרך להודיע את עצמו.

רָבָא רָמֵי – הקשה סתירת הפסוקים, כְּתִיב בעובדיה שאמר לאליהו (שם) 'וְעַבְדְּךָ יָרֵא אֶת ה' מִנְּעֻרָיו', משמע שמותר לאדם לומר על עצמו שהוא תלמיד חכם וירא ה', וּכְתִיב (משלי כז ב) 'יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ', משמע שאסור לאדם לשבח את עצמו. אלא מתרץ רבא, הָא – מה שאסור להלל עצמו היינו בְּאַתְרָא דְּיָדְעֵי לֵיהּ – במקום שמכירים אותו, הָא – מה שמותר לשבח עצמו, היינו בְּאַתְרָא דְּלָא יָדְעֵי לֵיהּ – במקום שאין מכירים אותו, וכמו שנתבאר למעלה.

עוד יש שמותר לתלמיד חכם לתבוע את כבודו:

אֲמַר רָבָא, שָׁרֵי לֵיהּ לְצוּרְבָא מֵרַבָּנַן לְמֵימַר – מותר לו לתלמיד חכם לומר [בעת שבא לפני הדיינים לדין תורה], צוּרְבָא מֵרַבָּנַן אֲנָא, על כן שְׁרִי לִי תִּינָּרֵאי בַּרִישָׁא – פסקו לי את דיני ראשון, לפני אחרים, כדי שלא אתבטל מלימודי, דִּכְתִיב 'וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ', והרי בני דוד באו משבט יהודה ולא היו כהנים, אלא כוונת הכתוב לומר שמכיון שהיו תלמידי חכמים דינם ככהנים, מַה כֹּהֵן נוֹטֵל בָּרִאשׁ וקודם לכל אדם בכל דבר כמפורט להלן, אַף תַּלְמִיד חָכָם נוֹטֵל בָּרִאשׁ, ויכול לתבוע שיפסקו דינו ראשונה.

הגמרא מברררת מנין נלמד דין זה שכהן קודם לכל:

וְכֹהֵן עצמו שקודם לכל מָנָא לָן. משיבה הגמרא, דִּכְתִיב (ויקרא כא ח) 'וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת לֶחֶם (ה') אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב', וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שכוונת הכתוב 'וְקִדַּשְׁתּוֹ' לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה – לכל דִּבֵּר כבוד, כלומר שיש להקדימו בכל מקום שיהיה בזה משום כבוד בשבילו ['קדושה' – כבוד].

לְפָתּוֹחַ רִאשׁוֹן – שיקרא ראשון בקריאת התורה, וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן – שהוא קודם לכל אדם לזמן בברכת המזון, וְלִישְׁתּוֹל מָנָה יָפָה רִאשׁוֹן – אם חולק דבר מזה עם ישראל, יחלקוהו לשנים והכהן יבחר ראשון איזה חלק שירצה.

דין תלמיד חכם לגבי תשלום מס:

אָמַר רָבָא, שָׁרֵי לֵיהּ לְצוּרְבָּא מֵרַבָּנָן לְמֵימַר – מותר לו לתלמיד חכם שתורתו אומנותו לומר 'לֹא יָחִיבְנָא אַבַּרְנָא' – איני נותן מיסים, ואי אפשר לחייבו בזה. ודין זה נלמד ממה שצוה כורש מלך פרס לעבדיו שלא יטילו מיסים על אנשי כנסת הגדולה, דִּכְתִיב (עזרא ז כד) 'מִנְדָּה, בְּלוֹ, וַהֲלָךְ, לָא שְׁלִיט לְמִרְמֵא עֲלֵיהוֹן', – אין רשות וממשלה להטיל עליהם את שלושת אלו, וְאָמַר רַב יְהוּדָה שלשה דברים אלו, מיני מיסים הם, שהיו פטורים מהם אנשי כנסת הגדולה, 'מִנְדָּה' זוֹ מִנַּת הַמֶּלֶךְ – מס קצוב שהיה המלך נוטל מן הקרקעות, 'בְּלוֹ' זוֹ בֶּסַח גּוּלְגָּלְתָּא – מס המוטל על ראש כל אחד ואחד מבני המדינה, 'וַהֲלָךְ' זוֹ אַרְנוֹנָא – סעודת המלך, שכאשר היה הולך ממקום למקום היו מכינים לו סעודה בכל עיר שעבר דרכה. וכיון שתלמיד חכם פטור מהם במצוות המלך, מותר לו לומר איני רוצה לתת מיסים כדי שלא יגזלו את ממונו.

אופן נוסף שבו יכול החכם לפטור עצמו מן המס ואין בזה איסור: **וְאָמַר רָבָא, שָׁרֵי לֵיהּ לְצוּרְבָּא מֵרַבָּנָן לְמֵימַר** – מותר לו לתלמיד חכם לומר **עַבְדָּא דִּנּוּרָא אֲנָא** – עבד אני לכהני העבודה זרה שהיו עובדים לאש, ועל כן **לֹא יָחִיבְנָא אַבַּרְנָא**, שכן חוק המלך פטרם ממס. ואין חוששים לחילול ה', שיהיה נראה כאילו הוא מודה בעבודה זרה, **מַאי טַעְמָא, לְאַבְרוּחֵי אִרְיָא מִינֵיהּ קָאָמַר** – מוכח מדבריו שאינו אומר כן אלא כדי לפטור את עצמו ממס.

הגמרא מביאה מעשה בענין העבודה זרה שהיו עובדים לאש:

רַב אַשֵׁי הֲוָה לֵיהּ הַהוּא אִבָּא – יער עצים **זַבְּנֵיהּ לְבֵי נוּרָא** – מכרו לבית האש, דהיינו עבודה זרה שדרך עובדיה היה להדליק אש אצלה. **אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשֵׁי** בתמיהה על מעשהו, **הָאִיכָּא** – הרי יש במכירה זו איסור של **'לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל'** (ויקרא יט יד) כיון שעל ידך יש להם עצים להסיק לעבודה זרה שלהם, והרי אף הנכרים הוזהרו על עבודה זרה. **אָמַר לֵיהּ, רוֹב עֵצִים לְהַסָּקָה** של היתר **נִיתְּנוּ**, כלומר, על פי רוב משתמשים בעצים להסקה של היתר, כגון לבשל ולהתחמם, ויש לתלות שישתמשו בזה להיתר ולפיכך אין איסור למכור להם.

משנה

במשנה זו יתבאר דין האומר 'עד הקציר' או 'עד הגשמים', לאיזה קציר ולאיזה גשמים כוונתו.

האומר 'קונם יין שאני טועם **עַד הַקָּצִיר**', אסור **עַד** שיגיע זמן הקציר **בַּבָּקְעָה**, שהכל לפי מקום נדרו.

האומר 'קונם יין שאני טועם **עַד הַגְּשָׁמִים**', או שאמר **'עַד שֶׁיִּהוּ הַגְּשָׁמִים**', אסור **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה** – עד שירדו גשמים בתקופתם השנית. שכוונת הנודר לרביעה הממוצעת, לא לראשונה המוקדמת ולא לשלישית המאוחרת. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר** אין צריך שירדו גשמים בפועל, אלא נאסר **עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל רְבִיעָה שניה**, כי מכיון שאין לירידת הגשמים זמן קבוע, יש לפרש שכוונתו לזמן הרביעה ולא לירידה ממש, שאין דרכו של אדם לאסור עצמו בלא קצבה.

האומר **'עַד שֶׁיִּפָּסְקוּ גְּשָׁמִים**', אסור **עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן כּוּלּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר**, שלדעתו נמשך זמן הגשמים עד סוף ניסן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲבוֹר הַפֶּסַח**, כי רק עד אז נמשך זמן הגשמים.

גמרא

תַּנְיָא בברייתא לפי דברי המשנה שהכל כפי מקום נדרו, **הַנּוֹדֵר** 'קונם יין שאני טועם **עַד** הַקַּיִץ', ועמד בשעת נדרו **בַּגְּלִיל** שהוא מקום גבוה, **וְיָרַד** לאחר מכן **לָעֲמָקִים, אַף עַל פִּי שֶׁהִגִּיעַ הַקַּיִץ בַּעֲמָקִים אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַקַּיִץ בַּגְּלִיל**, כי זמן הנדר נקבע לפי המקום שעמד בו בשעה שנדר, וכמבואר במשנה לגבי הר ובקעה.

שנינו במשנה שהאומר **עַד הַגְּשָׁמִים** או **עַד שֶׁיִּהוּ גְּשָׁמִים**, אסור **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה**, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר** שנאסר עד זמן רביעה שניה **וְכוּ'**:

אָמַר רַבִּי זֵירָא, מַחֲלוֹקֶת זו בין חכמים לרבי שמעון בן גמליאל, אינה אלא באופן **דְּאָמַר 'עַד הַגְּשָׁמִים'**, שבזה סברו חכמים שהנודר הוסיף וייתר בלשונו לומר 'עד הגשמים' כדי לפרש שכוונתו להיאסר עד שירדו ממש, **אֲבָל אִם אָמַר 'עַד הַגֶּשֶׁם'** בלבד, הכל מודים **שֶׁעַד זְמַן גְּשָׁמִים קָאָמַר** – עד זמן רביעה שניה ולא עד שתרד ממש, כי אין זמן קבוע לירידת הגשמים ואין דרכו של אדם לאסור את עצמו בלא קצבה, ולא חלקו חכמים אלא באומר 'עד הגשמים' שהוסיף בלשונו כדי לדקדק ולהודיע שכוונתו להיאסר עד שירדו הגשמים בפועל.

הגמרא מקשה על דברי רבי זירא:

לְקָצוֹר קָצִיר חִטִּין, **אֲבָל לֹא קָצִיר שְׂעוֹרִין** – אינו מותר בתחילת קציר שעורים, כיון שקציר חטים חשוב יותר בעיני בני אדם, והוא הנקרא בפיהם 'קציר' סתם. במה דברים אמורים בסתם מקומות, אמנם **הַכֹּל לְפִי מְקוֹם נְדָרוֹ**, ואם במקום שנדר רגילים בני אדם לקרוא לקציר שעורים 'קציר' סתם, אינו אסור אלא עד שיגיע קציר שעורים. וכן **אִם הָיָה** בשעת נדרו **בָּהָר**, אף אם ירד לאחר מכן לבקעה, איסורו נמשך עד שיגיע הקציר **בָּהָר, וְאִם הָיָה** בשעת נדרו **בַּבִּקְעָה** אף אם עלה לאחר מכן להר, אינו אסור אלא עד שיגיע זמן הקציר **בַּבִּקְעָה**, שהכל לפי מקום נדרו.

המשך מהעמוד הקודם

גמגום בלשון בגיל זה לעתים תכופות בא מפחד פתאום, וכיו"ב, וכשמבררים הסיבה אז בנקל יותר לתקן המצב עד שיבריא לגמרי. ולכן מהנכון שיתייעץ עם רופא מומחה במקצוע זה.

בודאי למותר לעוררו אשר ככל שיוסיף בעניני תורה ומצותי' יתוסף שיפור בכל הענינים ובהנ"ל ביחוד.

בודאי מחנך את בנו בגן ילדים (וימשיך חינוכו בבית ספר) על טהרת הקדש.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ניסן מינדעל
מזכיר